3 ـ رەتكى ورتالىقتىڭ شىنجياڭ قىزمەتى جوننىدەگى اڭگىمە ئاجلىسىنىڭ رۇحىن ۋىرەنەيىك، دايەكتىلەندىرەيىك

جاڭا داۋىردەگى جۇڭگوشا سوتسىيالىستىك شىنجياڭ قۇرۇعا قۇلشىنايىق

اقتاۋ اۋدانى:

كەدەيلىكتەن ارلىۋ امالىن قاراستىرىپ، قۇنارسىز توپىراقتان التىن شايقادى

(باسى 1 ـ بەتتە)

ئىبر ئوڭىردىڭ جەر ـ سۇى سول ئوڭىر ـ دىڭ ادامدارىن اسراي المادى، قايتۇ كەرەك؟

كوشۇ كەرەك! 2016 ـ جىلدان باستاپ قىزىلسۇ قىرعىز اۋتونومىالى وبلىسى كەدەيلەردى قونىس جاڭالاپ سۇيەمەلدەۋ ينجەنەرياسىن اتقارىپ، كەدەي بۇقارانى تاۋ قويناۋىنان كوشىردى. قازىرگە دەيىن، اقتاۋ اۋدانى 4 اۋىل، 22 قىستاق تىڭ 2557 وتباسىنداعى 10 مىڭنان استام كوشىرۇ وبيەكتىسىن كۇنلۇن جيايۇان، سلۇ جيايۇان قونىستاندىرۇ تۇيىننە قونىستاندىردى.

سلۇ جيايۇان شاعىن اۋماعىندا مەكتەپ، بالاباقشا، مادەنيەت الاڭى، دەنساۋلىق ساقتاۋ بوينىشا قىزمەت وتەۋ ورتالىعى، ساۋدا دۇكەنى، سۋ، ەلەكتر، گاز، جىلۋ، ينتەرنەت سياقتى سايكەستى قۇرىلعىلار تولىق سالىندى.

بىلتىر وسى اۋدانىنىڭ قىزىلتاۋ اۋىلى عجەك قىستاعىندا بارلىق قىستاق تۇرعىنى وسى ارادا كوشىپ كەلدى. "20 قوي، 10 سارلىق سياقتى تۇلىكتەر قىستاقتا قۇرىلعان باعمىشلىق سەلبەستىك كووپەراتيۋىنە تاپسىرىپ بەرىلدى، ئار جىلى تابىس بولىنەدى. قازىر ۇلىم شەكارا كۇزەتۇشى، كەلىنىم تازالقىشى، ئبىر جىلدا كەمىندە 40 نەشە مىڭ يۇان تابامىز"، ـ دەدى قىستاق تۇرعىنى زەينەپ سىدىق قۇانىشتى تۇردە.

تاۋدان كوشپ كەلگەن قىستاق تۇرعندارىنىڭ "تۇراقتاپ تۇرۇڭنا، بايۇڭنا" مۇمكىندىك جاساۋ ئۇشىن، قىزىلسۇ وبلىسى 10 مىڭ مۇ ەگىستىك جەر اشىپ، 5600 شارشى مەترلىك نان كاسىپ سالاسى بازاسىن قۇرىپ، ەگىمشىلىك، باعمىشلىق كاسىپورىنىنان بەسەۋىن، كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ سەحنان تورتەۋىن ەنگىزدى، سونداي ـ اق جەرگىلىكتى جاعدايعا قاراي بىستەپ، ئداستۇرلى قولونەردى، جاساۋدى ئوز ىشىنە العان كوپ ئتۇرلى كاسىپ سالاسىن دامىتىپ، كەدەيلەردى قونىس جاڭالاپ سۇيەمەلدەۋدىڭ "سوڭعى بىستەرىن" شىنايى ويداعداي بىستەدى.

بۇگىنگى تاڭدا وتىرىقتانعانىنان كەيىنگى ەگىنشى ـ مالشىلار ەڭبەككۇش شعارۇ، جاقىن ماڭدا، سول جەردە جۇمىستانۇ، دەربەس شارۋاشىلىق قۇرۇ، كاسىپ سالاسىن دامىتۇ سياقتى ارنالار ارقىلى كىرىستى ارتتىرىپ بايۇدىڭ جاڭا جولىن تاپتى.

بايۇدىڭ جاڭا جولىنا باستادى

اقتاۋ اۋدانى جەرگىلىكتى جاعدايعا قاراي بىستەپ، ەگىمشىلىك قۇرىلىمىن بەلسەنە رەتتەپ، جەردى ولشەمەدەندىرە اينالىمعا سالۇدى ۇزدىكسىز ىلگەرىلەتتى. قازىرگە دەيىن، تۇتاس اۋداندا 422 كاسىپتىك سەلبەستىك كووپەراتيۋ قۇرىلىپ، 100 مىڭ مۇ جەر رەتتەلىپ، "ئبىر قىستاقتا ئبىر ئونىم، ئبىر اۋىلدا ئبىر كاسىپ بولۇداي" كاسىپ سالاسى ارقىلى كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ ارناسى قالىپتاستى.

تايۇدا بۇل اۋداننىڭ جامانتەرەك اۋىلىندا ەگىلگەن 1000 مۇ جەردەگى قىزىلشا ئونىم الۇ مەزگىلىنە ئوتتى، قىزىلشا اتىزىندا ئرى تۇرپاتتى ورۇ ماشىناسى ارى ـ بەرى قايشالىستى، النعان قىزىلشا تاۋ بولىپ ئۇيىلدى.

جامانتەرەك اۋىلى قىستاقتىڭ كوللەكتيۋ جەرى مەن تىڭايتىلعان جەرىن رەتتەپ، "پارتيا ۇيىمى + كاسىپورىن + شارۋا وتباسىلارى" ۇلگىسىن قولدانىپ، قاشقار اۋدۋ قانت كاسىبى شەكتى سەرىكتەستىگىمەن كوتەرمەگە الۇ توقتامنا قول قويدى، سەرىكتەستىك قىزىلشا ەگىلگەن اتىزدى باسقارۇدى شارۋا وتباسىلارىنا كوتەرمەگە بەردى، شارۋا وتباسىلارى باستىسى ارام ئشوپ وتاۋ، تىڭايتقىش بەرۇ، ئدارى شاشۇ سياقتى جۇمىستاردى دىستەيدى، بۇل ئارى اتىز باسقارۇداعى ادام كۇشى قاجەتتىن شەشتى، ئارى شارۋالاردىڭ كىرىستەرىن ارتتىرۇ ارناسىن كەڭەيتتى.

بيىل جامانتەرەك اۋىلى جالپى 3500 مۇ جەرگە قىزىلشا ەكتى، ورتاشا مۇ باسىندىق ئتۇسىمى 5 تونناداى استى، بازاردا ساتىپ سالۇ باعاسى بوينىشا ئار تونناسىن 500 يۇاننان ەسەپتەگەندە بيىلعى تابىسى 8 ميللىون يۇاننان اسادى.

قازىرگى بار جەر بايلىعىنان تولىق، ويداعداي پايدالانۇ ئۇشىن، اقتاۋ اۋدانى بازار قاجەتىن باعدار ەتىپ، ەرەكشە ەگىمشىلىك كاسىبىن بارىنشا دامىتىپ، ەرەكشە جەمىس ورمانى، جىلجاي كوكونىسى، شيتيانگۇا، ازىقتىق باكتەريا ەگىمشىلگى كولەمىن ۇزدىكسىز كەڭەيتتى. قازىرگە دەيىن، اقتاۋ اۋدانى ەرەكشە جەمىس ورمانى شارۋاشىلىعىن 128 مىڭ مۇعا جەتكىزىپ، 5317 مۇ جەمىس ورمانىنان ۇلگى كورسەتۇ بازاسىن قۇردى، كوكونىس لاپاسىنان، جىلجايدان 2456نى سالدى.

"جەردى ۇيلەسىمدى پايدالانۇ جانە اشۇ ارقىلى جەر ونىمدىلىگىن ەڭ جوعارى شەكتە جوعارىلاتتى، شارۋالار وسىدان اناۋرلىم كوپ تابىسقا كەنەلىپ، كەدەيلىكتەن ارىلتۇدان قامال الۇدى ىلگەرىلەتىپ قالماستان، ونان دا ماڭىزدىسى اۋىل ـ قىستاقتى گۇلدەندىرۇگە نەگىز قالادى"، ـ دەدى اقتاۋ اۋداندىق كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ، وركەندەتۇ كەڭەسىنىڭ ورىنباسار مەڭگەرۇشىسى جاۋ فىڭنان.

ئار سۇيەم جەردەن ويداعداي پايدالاندى

"بىلتىر جىل باسىندا قىستاقتا تۇراتىن قىزمەت اترەتى مەن قىستاق "ەكى كوميتەتى" ماعان كومەكتەسىپ، كورىكتى اۋلا دامىتۇ جوباسىن جاساپ بەردى. وسى جوباعا ساي، مەن اۋلانى شىت جاڭا جوندەپ، بوس جەر شعارىپ كوكونىس باقشاسىن سالدىم. بيىل كوكتەم كىرگەندە بوساي ەگىپ، تۇتىنۇدان اسقاندارىن بازارعا اپارىپ ساتتىم. بوساي ساتىلىپ بولعانان كەيىن، قىزىل بۇرىش پەن پامىدور دا ەكتىم. بيىل كوكونىس باقشاسىنان كەمىندە 3000 يۇان كىرىس كىرگىزەمىن"، ـ دەدى 10 ـ ايدىڭ 19 ـ كۇنى اقتاۋ اۋدانى پىلال اۋىلى پىلال قىستاعىنىڭ تۇرعىنى قيۇم ئومار ارتقان كىرىس ەسەبىن قۇانا جاساپ.

اقتاۋ اۋداننىدا ئبىرسپىرا قىستاق تۇرعندارىنىڭ شاعىن اۋلاسى "اقشا قاپشعىنا" اينالدى. پىلال اۋىلى پاراچ قىستاعىنىڭ تۇرعنى زەينەت قاۋىل قىستاقتاعى كەدەي شارۋا بولاتىن. 2018 ـ جىلدىڭ باسىندا قىستاقتا تۇراتىن قىزمەت اترەتى وعان كومەكتەسىپ، ارتقى اۋلادا 2 مۇ جەردى جوبالاپ بەردى ئارى قاۋىن جاڭا سورىنىڭ كوشەتىن تەگىن تاراتىپ بەردى. "بيىل وسى 2 مۇ جەرگە ەككەن قاۋىننان 7000 يۇان پايدا تاپتىم"، ـ دەدى زەينەت.

جان باسىندىق ورتاشا ەگىستىك جەر 2 مۇعا جەتپەيتىن اقتاۋ اۋدانى جوننەن ئار سۇيەم جەر التىنعا بارابار، ئار سۇيەم جەردەن ويداعداي پايدالانۇ توتەنشە ماڭىزدى، ئشول دالاداعى يەن جاتقان جەردى دە بوس قالدىرمايۇعا بولمايدى.

" بۇرىن بۇل ارا ئشول دالا بولاتىن، قازىر ۇلكەن جەمىس باعىنا اينالدى". 10 ـ ايدىڭ ورتا شەننىندە پىلال اۋىلى جايىلعان قىستاعىنداعى مىڭ مۇلىق جەمىس ورمانى بازاسىندا قىستاق تۇرعىنى گۇلازات داۋىت قاربالاس جۇمىس بىستەپ جاتتى.

جايىلعان قىستاعىنىڭ جەرى قۇنارسىز، جان باسىندىق ورتاشا ەگىستىك جەر ئبىر مۇعا دا جەتپەيدى، تۇتاس قىستاقتاعى 759 وتباسىنىڭ شىنىندە ارحيۋ تۇرعىزىلىپ، كارتچكالاندىرىلعان كەدەي وتباسىنان 434ى بار. "ەگىستىك جەر اۋدانى از بولعانىمەن، ئشول دالا از ەمەس"، ـ دەدى اۋتونومىالى رايوندىق ئتارتىپ تەكسەرۇ كوميتەتى تۇراقتى كوميتەتىنىڭ، اۋتونومىالى رايوندىق ئتارتىپ تەكسەرۇ كوميتەتىنىڭ، باقلاۋ ـ تەكسەرۇ كوميتەتىنىڭ جايىلعان قىستاعندا تۇراتىن "ۇعسۇ، تيمىدىلىك جاساۋ، توعىسترۇ" قىزمەت اترەتىنىڭ باستىعى، ئبىرىنشى ئۇجي ادىل ئالي.

بۇل قىستاق باتىسىنداعى 4000 مۇ كەلەتىن ئشول دالاداعى يەن جەردى جەمىس ورمانى بازاسى ەتىپ جاڭالاپ قۇرىپ، بارىن ورگى، شاپتول، شينمەي سياقتىلاردى ەكتى. 68 وتباسىنداعى قىستاق تۇرعنىدارى جەمىس اعاشىن كوتەرمەگە العان وتباسىلارىنا اينالدى، مۇنىڭ ىشىندە ارحيۋ تۇرعىزىلىپ، كارتچكالاندىرىلعان كەدەي وتباسىنان 55 ادام بار. قىستاق تاعى جەمىس ورمانى تەحنيكالىق قىزمەت وتەۋ سەلبەستىك كووپەراتيۋىن قۇرىپ، 116 كەدەي قىستاق تۇرعنى ورمان قورعاۋشى بولدى.

گۇلازات: "بۇل ارادا 10 مۇ كەلەتىن بارىن ورىگىن كوتەرمەگە الدىم، تاعى ئبيداي مەن قاربىزدى كىرىستىرە ەكتىم، بيىل كىرىسىم 10 مىڭ يۇان بولادى دەپ مەجەلەپ وتىرمىن" دەدى.

جەمىس ورمانى بازاسىنىڭ العاشقى ادىمدا كولەم قالىپتاستىرۇنا بايلانىستى ەكولوگيالىق ونىمدىلىگى، ەكونوميكالىق ونىمدىلىگى العاشقى ادىمدا كورىنەكتىلەنىپ، ئبىر توپ نسانىنىڭ ىرگە تەبۇىنە دە دەم بەردى. ادىل: "قازىر سۇ ئۇستى سايران باقشاسى، اۋىل شارۋاشىلىعى سەيىل ـ سەرۋەنى نسانى قۇرىلىسى جۇمىس باستاپ، شوفەرلىك مەكتەپ ناقتى جاتتىعۋ بازاسى، ۇن زاۋودى، اعاش ماتەريالدارىن مانەرلەۋ زاۋودى، سويىسحانا سياقتى 15 شاعىن، ۇساق كاسىپورىن ىركەس ـ تىركەس قۇرىلدى. بيىل قىستاقتىڭ كوللەكتيۋ شارۋاشىلىق كىرىسى ئبىر ميللىيون 500 مىڭ يۇاننان اسادى" دەدى.

(تىلشىلەرىمىز ئرايدا، جاڭ جىلي، ژاڭ جىن، ياڭ ۋي)

(باسى 1 ـ بەتتە)

تاماشا قىزمەت ورتاسىن جاراتۇ ئۇشىن، كاسىپورىن اپتا سايىن قورەكتىگى مول ۇقساماي تىن تۇسكى تاماقپەن تەگىن قامداپ، جاز ماۋسىمىندا كوك بۇرشاق سىرنەسىمەن، قارىبز جانە بالمۇزداقپەن قامدادى، تاعى ەكى بالاباقشا مۇعالىمىن ارناۋلى ۇسىنىس ەتىپ، سابىلەرگە قاراتىپ، ايەل جۇمىسشىلاردى ۋايىمنان ارىلتتى.

تاپسىرىس تولاستامادى، جۇمىسشىلاردىڭ شەبەرلىگى دە بارعان سايىن جوعارىلادى، سەحتار ورنىقتى ئونىم مولشەرىنە جەتتى، كاسىپورىننىڭ داڭقى كۇن سايىن قاۋلاپ جاتقان شاقتا، 10 ـ ايدىڭ 5 ـ كۇنى سەرىكتەستىك قىزمەتكەرلەرگە 11 ـ ايدىڭ 25 ـ كۇننە دەيىن دەمالىس بەرىپ، ايەل جۇمىسشىلاردى ماقتا تەرۇگە جىبەردى. "كاسىپورىندا جۇمىس ىستەگەندە، قازىرگى شەبەرلىك ورەسى بوينىشا ايتقاندا جۇمىسشىلاردىڭ اي سايىنعى ەڭبەكاقىسى 3000 يۇان اينالاسىندا بولادى، ال ماقتا تەرۇشى بولىپ، تەك جاپاعا شىداسا بولعانى ئبىر ايدا 5000 يۇاننىڭ توڭىرەگىندە اقشا تابا الادى"، ـ دەدى چىن ۇىنحۇڭ، ـ قىستاق تۇرعندارى ئۇشىن ايتقاندا بۇل تاپتىرماس اقشا تابۇ ورايى.

يارگەن اۋدانى ەلشىحۇ قالاشعى پارتكومىنىڭ شۇجيى لۇڭ شىشين تىلشىگە بىلاي دەدى: ەلشىحۇ قالاشعى اۋىل شارۋاشىلىعىندىق اۋىل ـ قالاشىق، اۋدان قالاشعىنان ئبىرشاما السىز، نەگىزدىك قۇرىلعىلارى مەشۇ، كاسىپ سالاسى قۇرىلمى جالاڭ، ەڭبەككۇشتەردىڭ جۇمىستانۇ قابىلەتى ئبىرشاما ئالسىز، كەدەيلىكتەن ارىلتۇدان قامال الۇ مىندەتى اۋىر. جۇىق جىلداردان بەرى، بۇل قالاشىقتى ەڭبەككۇشتەردى شەبەرلىككە باۋلۇدى مىقتى ۇىستاپ، سىرتقا شىعىپ جۇمىس ىستەۋگە شابىتتاندىرىپ، شارۋالاردىڭ كىرىستەرىن ارتتىرۇنا كومەكتەستى. "ماۋسىمدىق سىپاتتى قىسقا مەرزىمدىك جۇمىس ىستەۋدىڭ كىرىستەرىن ارتتىرىپ، كەدەيلىكتەن ارىلتۇداعى ونىمدىلىگى كورنەكتى، ماسەلەن ماقتا تەرۇ ماۋسىمىندا، ئبىر قىستاق تۇرعنى 8000 يۇاننىڭ اينالاسىندا اقشا تابا الادى، جوعارى بولعاندا 12 مىڭ يۇانعا جەتەدى"، ـ دەدى ول.

ايەل جۇمىسشىلاردىڭ ماقتا تەرۇىن قولداۋ ئۇشىن، كاسىپورىن 13 مىڭ كىم ـ كەشەك مانەرلەۋ تاپسىرىسىن ىشكى وڭىرلەردەگى كاسىپتەستەرىنىڭ ورىندالىنا بەردى. بۇل كۇندەرى، تەحنيك قىزمەتكەرلەر مەن ۇيدە قالعان 39 ايەل جۇمىسشى بوس جۇرگەن جوق، اتىلاس جىبەگى تارتۇ ـ تارالعى بۇيىمدار قالتاسى تاپسىرىس ىستەپ جاتىر.

"كاسىپورىننىڭ اۋىل ـ قىستاققا ىرگە تەبۇىندەگى ماقساتى قىستاق تۇرعندارىنىڭ كىرىستەرىن ارتتىرۇنا كومەكتەسۇ، ماقتا تەرۇ مەن سەرىكتەستىكتە جۇمىس ىستەۋدىڭ ماقساتى بىردەي، بارلىعى دا كەدەيلىكتەن ارىلتۇدان قامال الۇدىڭ شەشۇشى شايقاسىنىڭ شەشۇشى جەڭىسىنە قول جەتكىزۇ ئۇشىن"، ـ دەدى چىن ۇىنحۇڭ، جولعا شعاردان بۇرىن ول جۇمىسشىلاردى قۇلشىنا ماقتا تەرۇگە شابىتتاندىرىپ، اقشانى ەڭ كوپ تاپقان الدىڭعى 10 ادامعا "كۇنگە كۇيىپ قارايىپ كەتۇدەن الاڭداماڭدار، قايتىپ كەلگەندەن سوڭ سەندەرگە تەرى قورعاۋ ئونىمىن سىلىققا بەرەمىن" دەپ ۋادە بەردى.

ژاڭ جينليان:

وسى كەشىرمە ماڭگى ەسىمنەن كەتپەيدى

ئبىرىنشى شەپتە ىندەتكە قارسى اتتانعان قاھارماندار شەجىرەسى

□ **گازەتىمىزدىڭ جالپىلىق اقپارات قۇرالدارى ئتلىشىسى جاۋ يۇە**

"مەن ۇرىمجىدەگى ىندەتتەن ساقتانۇ ـ تىزگىندەۋدىڭ شەشۇشى كەزەڭىندە ئبىرىنشى شەپكە بارىپ ىندەتكە قارسى اتتاندىم، تاعى سول ئبىرىنشى شەپتە پارتيامىز مۇشە بولدىم. وسى قىسلتايداڭ دا قاربالاس كەشىرمەم ومىرىمدەگى ەڭ ەستەن كەتپەس، ەڭ ئماڭدى ئسات". 10 ـ ايدىڭ 20 ـ كۇنى ۇرىمجىدەگى ىندەتكە قارسى اتتانۇدىڭ ئبىرىنشى شەبىندەگى سول ئبىر ۇمىتىلماس كەزدى ەسىنە العاندا ژاڭ جينليان ەرەكشە تەبىرەندى.

ژاڭ جينليان مايتاۋ حالىق شيپاحاناسى بەس مۇشە ئبولىمىنىڭ سەسترالار باستىعى. 7 ـ ايدىڭ 27 ـ كۇنى ول شيپاحاناداعى باسقا 15 ەمدەۋ ـ كۇتىمدەۋ قىزمەتكەرلەرىمەن بىرگە ۇرىمجىگە كەلىپ، اۋتونومىالى رايونىنىڭ جاڭا تىيىتى ايدارشا ۇيرۇس وكپە قابىنۇ بوينىشا ەمدەۋ ـ قۇتقارۇعا بەلگىلەگەن شيپاحانىسىنا باردى.

"بەلگىلەنگەن قىزمەت ىستەيتىن ناۋقاستار رايونىنا تاڭ اتىسىمەن توتە كىرىپ، شۇعىل جاڭا ئبولىم قۇرىدىق"، ـ دەدى ژاڭ جينليان، شيپاحانانىڭ 2 ـ توپتا ۇرىمجىگە كەلگەن ەمدەۋ ـ كۇتىمدەۋ قىزمەتكەرلەرىنىڭ ىشىندەگى تاجىريبەسى مول سەسترا باستىعى بولعان ول ئبولىم مەڭگەرۇشىسى سۇن فىڭ، جەتەكشى حاۋ ۋي قاتارلىلارعا كومەكتەسىپ، ەمدەۋ قىزمەتكەرلەرىنە جۇمىس ورنىنا شعۇ بوينىشا قاراپايىم تاربيەلەۋ جۇرگىزگەننەن كەيىن، كوپشىلىك ئوز جۇمىس ورىندارىنا باردى، 3 ـ عيمارات ىنىڭ 6 ـ ناۋقاستار رايونى تىڭنان قۇرىلدى. 3 جارىم ساعاتتان كەيىن، ناۋقاستار رايونى 1 ـ توپتاعى ناۋقاستاردى قابىلداپ، كوپشىلىك قاربالاس تا ئتارتىپتى قۇتقارۇ ـ ەمدەۋ قىزمەتىن باستاپ كەتتى.

6 ـ ناۋقاستار رايونى بولعان جاڭادان قۇرىلعان وسى بولىمدە 47 جاستاعى ژاڭ جينليان ئبىرىنشى كۇننەن باستاپ قورعانۇ كيىمىن دۇرىس كيۋ ـ شەشۇ، كاسىپ سەبەبىنەن حاۋپ ـ قاتەردە قالۇدان ساقتانۇ سياقتى جۇيەلى قىزمەتتەن باستاپ يگەرىپ، ئار كۇنى ەمدەۋ ـ كۇتىمدەۋ قىزمەتكەرلەرىنە جارتى ساعات كۇشەمەلى تاربيەلەۋ جۇرگىزدى. "ئارقايسى ساقتانۇ ـ تىزگىندەۋ شارالارىن تۇبەگەيلى تياناقتاندىرعاندا عانا، ەمدەۋ ـ كۇتىمدەۋ قىزمەتكەرلەرىنىڭ جەكە باسىنىڭ، سوندداي ـ اق ناۋقاستاردىڭ حاۋىپسىزدىگىنە كەپىلدىك ەتۋگە بولادى"، ـ دەدى ول.

كوپشىلىكتىڭ بىرگە قۇلشىنۇىندا، قىسقا عانا بىرنەشە كۇندە ناۋقاستار رايونىندا تۇزىمدەنگەن، ولشەمدەنگەن، جۇيەلىلەنگەن باسقارۇ قالىپتاستى. ەمدەۋ اترەتىنىڭ ئارقايسى گرۇپپالارى اپتا سايىن مۇقيات قۇزاۋ ـ تەكسەرۇ جۇرگىزىپ، قىزمەت بارىسىنداعى ولقىلتاردى دەر كەزىندە تۇزەتتى جانە جاقسارتتى.

شيپاحانانىڭ جەڭىل ناۋقاستار رايونى بولعاندىقتان، ژاڭ جينليان ەمدەۋ ـ كۇتىمدەۋ قىزمەتكەرلەرىنەن كۇتىمدەۋ بارىسىندا بايىپتى، قۇنتتى بولۇدى، ناۋقاستارعا پسيحولوگيالىق جاقتان كوبىرەك جەتەكتەۋدى تالاپ ەتتى. ناۋقاستارعا تەكسەرۇ جۇرگىزگەندە جانە ئدارى ـ دارمەك بەرگەندە ول كوڭىلىن جايلاندىراتىن سوزدەردى كوبىرەك ايتتى. ناۋقاستاردىڭ تىرناعى ئوسىپ كەتكەنىن، جۇىنۇ بۇيىمدارىن ۇمىتپ قالعانىن كورگەندە ول دەر كەزىندە تىرناق العىش، شاش سابىن جەتكىزىپ بەردى. ول ناۋقاستارعا قول جۇۋدىڭ دۇرىس ئادىسىن ۇيرەتتى، سونىمەن قاتار سەسترالارمەن بىرگە كەزەكتەسىپ ناۋقاستاردى باستاپ، بادۇانجين گيمناستيكاسىن جاسادى. وسىنداي كشى ـ گىرىم ىستەر ناۋقاستاردىڭ ابىرجعان كوڭىل كۇيلەرىنە توتەنشە ەمدەت بولدى.

7 ـ ايدىڭ سوڭىنان 8 ـ ايدىڭ ورتا شەنىندە دەيىن، ئۇرىمجى قالاسىنداى شىلىڭگىر ىستىق بولدى، ژاڭ جينليان اۋا الماسپايتىن قورعانۇ كيىمىن كيىپ، ناۋقاستار رايونىندا ارلى ـ بەرلى ئجۇرىپ، زارارسىزدانىدىرۇ، تازالاۋ، ۋكول سالۇ، ئدارى ـ دارمەك تاراتۇ، تاماق جەتكىزۇ، ناۋقاستاردىڭ كوڭىل كۇيىن ورنىقتىرۇ سياقتى قىزمەتتەردى تارتىپپەن ورىستەتتى. كوپشىلىك ۇزدىكسىز شامادان تىس قىزمەت ىستەپ، شارشاعاندارىنان بەلدەرىن جازا الماي قالعان كەزدە ول قاشاندا اتويلاپ العا شىقتى. "ىندەتكە قارسى اتتانۇدىڭ ئبىرىنشى شەبىنە قاھارمان اتانۇ ئۇشىن اتوي سالمادىم، بۇل ئاربىر ەمدەۋ ـ كۇتىمدەۋ قىزمەتكەرىنىڭ كاسىپتىك تالعامى"، ـ دەدى ول.

ىندەتكە قارسى اتتانۇدىڭ ئبىرىنشى شەبىندە ژاڭ جينليان جانە بەينەسى كورنەكتى باسقا بىرنەشە ەمدەۋ ـ كۇتىمدەۋ قىزمەتكەرى داڭقپەن پارتيامىز مۇشە بولدى. ول پارتيامىز مۇشە بولعان كەزدەگى اسەرلى ئساتتى جۇرەگىنىڭ تۇكپىرىندە ماڭگى ساقتايتىندىعىن ايتتى.

(باسى 1 ـ بەتتە)

قولباسشىلىق شتابىنىڭ ئبىر تۇتاس ورنالاستىرۇىندا جانە قاتىستى ايماق، وبلىس، قالالاردىڭ زور كۇشپەن قولداۋىندا، قاشقار ايماعى مينۇت، سەكۇندتى قولدان بەرمەي، بارلىق ادامنىڭ نۇكلەين قىشقىلىن تەگىس تەكسەرۇ قىزمەتىن بار كۇشپەن ورىستەتتى. قاشقار ايماعىندا تەكسەرۇگە ئتىستى جالپى ادام سانى 4 ميللىيون 746 مىڭ 500 ادام، 10 ـ ايدىڭ 27 ـ كۇنى ساعات 17دە بارلىق ادامنىڭ نۇكلەين قىشقىلىن تەكسەرۇ قىزمەتى تولىق ورىندالىپ بولدى.

10 ـ ايدىڭ 26 ـ كۇنى ساعات 24تەن 10 ـ ايدىڭ 27 ـ كۇنى ساعات 17گە دەيىن، قاشقار ايماعىندا دياگنوزى تۇراقتاندىرىلعان 5 ناۋقاس جاڭادان كوبەيىپ، بارلىعى اۋرۋ بەلگىسى جوق جۇعىمدالۇشىدان دياگنوزى تۇراقتاندىرىلعان ناۋقاسقا اينالعاندار؛ اۋرۋ بەلگىسى جوق 19 جۇعىمدالۇشى جاڭادان ارتتى.

قاشقار ايماقتىق دەنساۋلىق ساقتاۋ، سالاماتتىق كوميتەتى پارتيا باسشىلىق گرۇپپاسىنىڭ شۇجيىلي لينيۇي بىلاي دەپ تانىستىردى: تەكسەرۇ مىندەتىن تەز، جوعارى ئونمدى ورىندۇ ئۇشىن، قاشقار ايماعى ۇلگى الۇدى، تاسىمالداۋدى، ساراپتاۋدى ئبىر تۇلعالاندىرۇ تالابى بوينىشا، نۇكلەين قىشقىلىن تەكسەرۇ قابىلەتىنە، ۇلگى الۇ قوسىننا تاعى دا عىلمي مولشەرلەۋ جاساپ، ۇلگى الۇ، جيناۋ سانى مەن تەكسەرۇ قابىلەتىنىڭ ئوزارا سايكەستى بولۇىن ورىندادى؛ ساپانى مەڭگەرۇ قىزمەتكەرلەرى تەكسەرۇ قىزمەتىنىڭ تۇتاس بارىسىنا باقلاۋ جاساپ، تەكسەرۇدىڭ بارلىق ادامدى قامتۇىنا شنايى كەپىلدىك ەتىپ، جوعارى ئونمدى بولۇدى، دالمە ـ ئدال بولۇدى، ساپا مەن سانعا بىردەي كەپىلدىك ەتۇدى ورىندادى. كونەئشار اۋداننداعى مالىمدەلگەن 183 ادامدىكى بولىمدى بولعاننان سىرت، قالعان بارلىق ادامدىكى تۇگەل بولىمسىز بولدى، باسقا اۋدان، قالاداعى بارلىق ادامنىڭ نۇكلەين قىشقىلىن تەكسەرۇ ناتيجەسى تۇگەلدەي بولىمسىز بولدى.

لي لينيۇي تاعى كونەئشار اۋداننداعى ىندەتتىڭ ەپيدەميولوگيالىق قاينارىن ىزدەۋ جاعدايىن تانىستىردى. مەملەكەت جانە اۋتونومىالى رايونىنىڭ مامانداڭ گرۇپپاسىنىڭ جەتەكشىلىگىندە قاشقار ايماعى دەرۇ ەپيدەميولوگيالىق تەكسەرۇ قىزمەت گرۇپپاسىن قۇرىپ، جاپپاي ئبىر ـ بىرلەپ انقتاۋ، تەكسەرۇ جۇرگىزىپ تالداۋ جاساۋ ارقىلى اۋرۋ بەلگىسى جوق جۇعىمدالۇشىلار مەن تىعىز جاناسقان ادامداردىڭ جۇرگەن ـ تۇرعان جەرىن انقتاپ، تىعىز جاناسقاندار مەن تارالۋ قاتەرى فاكتورىن اداقتاپ، مۇمكىن بولعان تارالۋ قاينارىن نزدەستىردى. بايقالعان اۋرۋ بەلگىسى جوق جۇعىمدالۇشىدان النعان ۋىرۇس ۇلگىسىنىڭ بارلىق گەندەر جينتىعىنا تالداۋ جاساۋ ارقىلى كونەئشار اۋداننىدا تۇىلعان ىندەتتىڭ 7 ـ ايدا ۇرىمجىدە تۇىلعان ىندەت ۋىرۇسىمەن بايلانىستىلىعى جوققا شىعارىلدى. قازىر بۇل رەتكى ىندەتتە مالىمدەلىنگەن جۇعىمدالۇشىلاردىڭ كوبىندە كلينيكالىق اۋرۋ بەلگىسى جوق، جۇعىمدالۇدىڭ العاشقى مەزگىلىندە تۇرعان بولۇى مۇمكىن، اۋرۋ جاعدايىنىڭ ىلگەرىلەي اسقىنۇىنا ىلەسە، كەيبىر اۋرۋ بەلگىسى جوق جۇعىمدالۇشىلاردان اۋرۋ بايقالىپ، دياگنوزى تۇراقتاندىرىلعان ناۋقاسقا اينالۇى مۇمكىن، بارلىق اۋرۋ بەلگىسى جوق جۇعىمدالۇشىلار قازىر بەلسەندىلىكپەن مەديتسينالىق باقلاۋدا قابىلداۋدا.

جاريالاۋ ماجلىسىندە، قاشقار ايماقتىق اكىمشىلىك مەكەمەسىنىڭ ورىنباسار باس حاتشىسى اسەت ۇرايىم بىلاي دەپ تانىستىردى: اۋاشالانعان ادامدارعا قاراتا ئارقايسى شوعىرلى مەديتسينالىق باقلاۋ ورىندا تۇرمىس، گۇمانيتارلىق قامقورلىق جاساۋ، زارارسىزدانىدىرۇ، سياقتى جاقتاردىڭ ئتۇرلى قىزمەت وتەۋ، قامتاماسىز ەتۇ بار كۇشپەن ويداعداي ىستەلۇدە. سونىمەن بىرگە، كونەئشار اۋدانى بۇقاراعا تۇرمىستىق قىزمەت وتەۋ، قامتاماسىز ەتۇ قىزمەتىن بار كۇشپەن ويداعداي ىستەپ، ارناۋلى زاتتىق ماتەريالدارمەن قامتاماسىز ەتۇ گرۇپپاسىن قۇرىپ، تۇتاس اۋداندىق شوعىرلى مەديتسينالىق باقلاۋ ورىندارى، مەكتەپتەر، قىستاقتار (الەۋمەتتىك اۋماق)، ەمدەۋ قۇرىلمدارى سياقتى ئار جاقتىڭ ساقتانۇ ـ قورعانۇ بۇيىمدارىنا، تۇرمىستىق كەرەك ـ جاراقتارىنا بولعان قاجەتتىن دەر كەزىندە ساناقتا الىپ، قارجىمەن قامتاماسىز ەتۇ ساياساتىن تياناقتاندىرىپ، ساتىپ الۇدىڭ جاسىل ارناسىن اشىپ، زاتتىق ماتەريالداردىڭ زاپاس قورىن دايىندالۇ، تاراتۇ قىزمەت ئتارتىبى مەن تىزىمدىگىن ورناتىپ، اقاۋسىزداندىرىپ، ئتۇرلى زاتتىق ماتەريالداردىڭ بەلگىلەمە بوينىشا جوعارى ئونمدى، تياناقتى قامتاماسىز ەتىلۇىنە شنايى كەپىلدىك ەتتى.